

AYDIN'DA SOKAKTA ÇALIŞAN ÇOCUKLARDA SUÇLULUK Delinquency among children working on the street in Aydın

Özlem EREL*, Mustafa Selim ÖZKÖK**, Ufuk KATKICI***

Erel Ö, Özkök M S, Katkıcı U. Aydın'da sokakta çalışan çocuklarda suçluluk. Adli Tıp Bülteni, 2002; 7 (2): 56-62.

ÖZET

Sokakta çalışan çocukların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek, içinde buldukları koşulları ve sokakta çalışma ile çocuk suçluluğu arasında ilişki olup olmadığını saptayabilmek amacıyla, sokakta çalışan 70 çocuk üzerinde, rızaları alınarak, birebir yüz yüze görüşülerek anket yapıldı.

Olgularımız 7-17 yaş grubundaydı. 46 olgu (% 65.8) hem okuyor, hem de okul dışında çalışıyorlardı. Okul başarıları % 85.7 oranında orta-kötüydü. Çalışma alanları içinde ilk sırayı ayakkabı boyacılığı (% 64.3) alıyordu.

Olgularımızın büyük çoğunluğu, iç göç sonucu Aydın'a gelmiş, kalabalık nüfuslu, 2-3 odalı, müstakil evlerde yaşayan, çekirdek ailelere mensup bireylerdi. Sosyal faaliyetlere, oyuna ve kendilerine ayıracak zamanları yoktu. Aile içi fiziksel istismar oranı % 54.3 olarak belirtildi. Sigara kullanımı % 30.0 oranındaydı. Alkol ve uyuşturucu kullanımı öyküsü saptanmadı.

Bugüne kadar 13 olgu (% 18.6) evini terk etmiş, bunlardan 8 olgu sokaklarda sabahlamıştı. Bunun sokak çocukluğu için bir risk faktörü olduğu düşünüldü.

Olgularımız içinde suç işleme oranı % 22.9 idi. Suç işleme oranı, okula devam edenlerde, hiç okula gitmemiş veya eğitimlerini yarıda bırakmışlara göre daha düşük olarak saptandı.

Anahtar Kelimeler: Sokakta çalışan çocuk, çocuk suçluluğu.

SUMMARY

To define the social demographic characteristics of the children working on the streets, their conditions, and whether there is a connection between working on the streets and

children delinquency have been the aim of this study. We surveyed 70 children working on the streets with their consent, talking to them individually face to face.

Cases were in the age group of 7-17. 46 cases (% 65.8) were students, as well as working after school. Their success at school was about % 85.7 average and below average. Most of them worked as shoe shiners (% 64.3).

In most of the cases, they have migrated to Aydın, they were a part of a crowded main family living in 2 or 3 roomed houses. They had no time for themselves to socialize or to play. Physical child abuse was found as % 54.3. Smoking rate was % 30.0. Using alcohol and drugs in the past was not determined.

Up to present date, 13 cases have left home (%18.6), out of these cases 8 of them slept on the streets through the night. It is thought that this is a risk factor for street children.

Cases showed a rate of % 22.9 committed offences. The rate of committed offences were determined less among the children going to school compared with children who never went to school or left school.

Key words: A child working on the street, child delinquency.

GİRİŞ

Global ve yerel nedenlere bağlı olarak, yaşamları gereken yaşamın dışında bir boyutun içine sürüklenen, çocuklar kapsamı içine; sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar, suça itilmiş çocuklar ve istismara maruz kalan çocuklar girmektedir (1).

*Uzm. Dr. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı/Aydın

**Doç. Dr. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı/Aydın

***Prof. Dr. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı/Aydın

Sokakta çalışan çocuklar sorununu zor kılan, bu çocukların aile bağlarının devam etmesi ve çocuğun çalışmasının aile tarafından zorlanması, desteklenmesi veya en azından çalışmanın ailenin bilgisi dahilinde yapılmasıdır. Bu nedenle; doğrudan karşımıza sokakta çalışan çocuk olarak çıkan sorun, buzdağının görünen kısmıdır. Onun gerisinde; aile sorunları, göç, yoksulluk, eğitimsizlik, çocuk istismarı ve ihmali, aile üyelerinin sağlık sorunları gibi bir dizi sokaktaki kişinin çıplak gözüyle görmediği etken vardır (2).

Çocuk suçluluğunu, yetişkinlik döneminde işlenen suçtan ayırdeden en önemli özellik, bu dönemin çocuk gelişiminde problemler evre ya da geçiş evresi olarak adlandırılan ergenlik dönemine rastlamasıdır (3).

Bu çalışmada, çocuk istismarına toplumsal hassasiyetin giderek arttığı ve çocuğu korumaya yönelik çabaların yoğunlaştığı günümüzde, Aydın'da çok fazla dikkat çekilmediğine inandığımız sokakta çalışan çocukların, sosyo-demografik özelliklerini belirlemeyi, içinde buldukları koşulları saptayabilmeyi ve özellikle çocuk suçluluğu ile ilişkisi olmak üzere, çocuk üzerinde yarattığı olumsuz sonuçların olup olmadığını belirlemeyi amaçladık.

GEREÇ VE YÖNTEM

Aydın İl merkezinde araştırma grubunu oluşturan 70 sokakta çalışan çocuğa, Mart-Nisan 2002 tarihleri arasında, yoğun olarak buldukları yerlerde, yüz-yüze görüşülerek, kişisel, ailesel, sosyo-kültürel, arkadaş çevresi, suçla ilgili ve psikolojik durumları ile ilgili 55 adet açık uçlu sorudan oluşan anket formu uygulanmıştır. Ankette yer alan sorularla, sokakta çalışan çocukların suç ile ilişkisi değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Sorulan sorular daha sonra sınıflanmış ve kodlanmış olup, bu veriler SPSS for Windows programına işlenerek, istatistiksel sonuçlar ve tablolar elde edilmiş, ki-kare testi uygulanmıştır.

BULGULAR

Çalışma grubumuzu Aydın İl Merkez'inde sokakta çalışan 70 erkek çocuk oluşturdu. Olgularımız 7-17 yaşları arasında olup, en sık görülen 12-15 yaşlardı (%68.6). Yaş ortalaması 13.1 ± 2.0 idi (Tablo 1).

Olgularımızın % 74.3'ü Doğu ve Güneydoğu Anadolu illerinde, % 25.7'si Ege Bölgesi'nde doğmuştu. % 77.1 oranında nüfusa kayıtlı oldukları iller ve % 87.1 oranında babalarının doğum yerleri Doğu ve Güneydoğu Anadolu illeri idi.

Tablo 1: Olguların yaş dağılımı.

YAŞ GRUBU	n	%
7-11	15	21.4
12-15	48	68.6
16 ve üstü	7	10.0
TOPLAM	70	100.0

Ailelerin % 82.8'inde göç öyküsü vardı. Göç nedeni olarak ilk sırayı ailesel nedenler (% 24.3), ikinci sırayı ekonomik nedenler (% 21.4) almakta, 25 olgu (% 35.7) ise göç etme nedenlerini bilmemekteydi.

Çalışma grubumuzda 7 olguda sağlık problemi vardı. Bunlar; sağır-dilsiz, kekeme, yanlış kaynamış femur kırığı, diş problemleri ve görme sorunuydu.

Eğitim durumu incelendiğinde, 46 olgu (% 65.8) okula devam ediyordu (Tablo 2), bunların başarı durumları ise; 31 olguda orta (%67.3), 5 olguda kötü (%10.8) idi. Suç işleyen grupta ise 16 olgudan 5'inin okula devam ettiği, bunların arasında da 4'ünde başarı durumunun orta-kötü olduğu saptandı.

Tablo 2: Olguların eğitim durumlarına göre dağılımı.

EĞİTİM DURUMU	n	%
Okuma yazması yok	5	7.1
Okuma yazması var	3	4.3
İlköğretimden terk	11	15.7
İlköğretim öğrencisi	44	62.9
İlköğretim mezunu	5	7.1
Lise öğrencisi	2	2.9
TOPLAM	70	100.0

Eğitimi bırakma nedenleri, 18 olguda (% 74.7) ekonomik, 2 olguda (%8.3) ailesel, 4 olguda ise diğer nedenlerdi. Hiç okula gitmemiş veya okula devam etmeyenler arasında 20 olgu (% 83.0) okula gitmek istediğini belirtti.

Kötü alışkanlık bilinci hepsinde gelişmişti. Sigara kullanımı 21 olguda (% 30.0) vardı. Aile içinde sigara içimi % 68.5, arkadaş çevresinde ise % 55.7 idi. Sigara kullanımı ile aile içinde sigara kullanımının karşılaştırılmasında, sigara kullanan 21 olgudan 15'inin evinde de sigara kullanımı vardı. Arkadaş çevresindeki sigara kullanımı ile karşılaştırılmasında ise, yine 21 olgudan 14'ünün arkadaşları arasında sigara kullanımı vardı. Olgularımız arasında 9 olgu (% 12.9) jilet taşıymaktaydı.

Çalışma saatleri hepsinde gündüz saatleriydi. Olgularımız eğitim alıp almamalarına göre değişik zamanlarda

çalışmaktaydı. Okula gidenler okul çıkışı (% 27.1) veya hafta sonu (% 32.9), okula gitmeyenler ise çoğunlukla gün boyu (% 37.1), 2 olgu ise ara sıra çalıştıklarını belirtmişti. Olgularımızın % 45.7'si daha önce başka bir işte çalışmamıştı. % 7.1'i ise 3'den fazla iş değiştirmişti. İş değiştirme nedenleri arasında ekonomik nedenler (% 28.6) ve işverenle anlaşamama (% 14.3) ön sırada yer aldı. Çalışma alanları içinde % 64.3 ayakkabı boyacılığı, % 18.6 simit satmak ve % 17.1 diğer işler (su ve karpuz satmak, hurda toplamak) vardı.

Anket yaptığımız günlerde 1 dolar yaklaşık 1.600.000 TL civarındaydı. Olgularımızın % 31.5'inin günlük kazancı 1 doların altında kaldı (Tablo 3). Ortalama kazanç ise $2.335.700 \pm 1.017.600$ TL idi. Olgularımızın hepsi kazandıkları paraları ailelerine, özellikle de annelerine verdiklerini belirtti.

Tablo 3: Olguların günlük kazançlarına göre dağılımı.

Günlük Kazanç	n	%
1 milyon'a kadar	16	22.9
1.5 milyon	6	8.6
2 milyon	14	20.0
2.5 milyon	5	7.1
3 milyon	18	25.7
4 milyon ve üstü	11	15.7
Toplam	70	100.0

Olgularımıza sosyal ve sportif faaliyetler sorulduğunda, yaklaşık olarak hepsinden alınan ortak cevap futbol oynamalarıydı. Ancak % 17.1'lik bir grup boş zamanının olmadığını belirtti.

13 olgu (% 18.6) evlerini terk etmişti. Terk etme nedenleri arasında 12 olguda aile bireyleri ile kavga, 1 olguda arkadaşına uyma yer aldı. Terk ettiklerinde, çoğunlukla sabahladıkları yer sokaklardı.

Güvenlik birimleri ile başı derde giren 16 olgu (% 22.9) bulunmaktaydı. Suç türü olarak % 87.5 hırsızlık, %12.5 darp, suç işleme nedeni olarak da; % 43.7 arkadaş çevresi, %37.5 ekonomik nedenler yer alıyordu. Suç sayısı ise % 81.3 ile 1-2 arasında değişmekteydi.

Suç işleyen 16 olgu arasında 7 olgu ilk suçlarını 14 yaşında işlemişti. Çocuklar arasında ailesinin göç edip etmediğini bilmeyen 9 olgu çıkarıldıktan sonra, çocukların suç işlemesi ile göç durumu karşılaştırıldığında, göç edilen süre ile suç arasında anlamlı bir ilişki saptanmadı (Tablo 4).

Tablo 4: Olguların suç işleme durumları ile ailenin göç durumlarının karşılaştırılması.

Göç Durumu	Suç İşleme		Toplam			
	Yok	Var	n	%		
Göç yok/ göç edeli 10 yılı geçmiş	33	84.6*	6	15.4*	39	63.9**
Göç edeli 10 yılı geçmemiş	16	72.7*	6	27.3*	22	36.1**
Toplam	49	80.3*	12	19.7*	61	100.0

Fisher's kesin test: $p > 0.05$

** Kolon yüzdesi

* Satır yüzdesi

Okula gitme ile suç işleme durumu karşılaştırıldığında, suçun okula gitmeyen grupta daha fazla olduğu istatistiksel olarak anlamlı çıktı (Tablo 5).

Tablo 5: Olguların suç işleme ile okula gitme durumlarının karşılaştırılması.

Okula Gitme Durumu	Suç İşleme		Toplam			
	Yok	Var	n	%		
Okula giden	41	89.1*	5	10.9*	46	65.7**
Okula gitmeyen	13	54.2*	11	45.8*	24	34.3**
Toplam	54	77.1*	16	22.9*	70	100.0

Kikare: 10.934 $p:0.001$

** Kolon yüzdesi

* Satır yüzdesi

Arkadaş çevresinde % 41.4 oranında suç işleme öyküsü vardı. Olgularımızın arkadaşlarının işlediği suçlar konusunda verdiği cevaplar arasında % 21.4 ile darp ilk sırayı alırken, hırsızlık % 18.6 ile ikinci sırada idi.

Olgularımız arasında suç işleyenler ile arkadaş çevresinde suç işleme öyküsü olan grup karşılaştırıldığında, arkadaşları arasında suç işleyen 29 olgu olduğu, bunların arasında da 9 olgunun kendilerinin de güvenlikle başının derde girdiği öğrenildi. Suça karışma ile arkadaş çevresinde suç öyküsü olup olmaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmadı (Tablo 6).

Tablo 6: Olguların arkadaş çevreleri ile suç işleme durumlarının karşılaştırılması.

Suç İşleme Durumu	Arkadaş Çevresinde Suç İşleme					
	Yok		Var		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Yok	34	63*	20	37*	54	77.1**
Var	7	43.8*	9	56.2*	16	22.9**
Toplam	41	58.6*	29	41.4*	70	100.0

Kikare:1.878 p>0.05

** Kolon yüzdesi

* Satır yüzdesi

Olgularımızın % 54.3'ünde fiziksel istismar öyküsü vardı. İstismarcı, hepsinde baba veya büyük kardeşlerdi. Baba eğitimi ile uygulanan fiziksel istismar karşılaştırıldığında, istismara uğrayan 38 olgudan 28'inin babaları eğitim almamıştı. Babanın eğitim durumu ile fiziksel istismar uygulaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmadı (Tablo 7).

Tablo 7: Olgulara uygulanan fiziksel istismar ile babalarının eğitim durumlarının karşılaştırılması.

Baba Eğitim Durumu	Fiziksel İstismar					
	Var		Yok		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Okul mezunu	10	41.7*	14	58.3*	24	34.3**
Okul mezunu değil	28	60.9*	18	39.1*	46	65.7**
Toplam	38	54.3*	32	45.7*	70	100.0

Kikare: 1.634 p>0.05

** Kolon yüzdesi

* Satır yüzdesi

5 olgunun (% 7.1) babası, 1 olgunun (% 1.4) annesi ölmüştü. Sadece tek (% 1.4) olgunun anne-babası ayrılmıştı. Olgularımızın hepsi çekirdek aile yapısında idi.

Olgularımızın % 87.1'inin annesi ev hanımı, babaların ise % 70.0'ı değişken gelirli işler (inşaat işçisi, dayı başı, pazarcı) ile uğraşırken, % 21.4'ü işsiz idi. Annelerin %88.6'sı bir okuldan mezun olmamıştı ve olguların suç işleme durumu ile karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmadı (Tablo 8). Babaların da % 65.7'si bir okuldan mezun olmamıştı ve olguların suç işleme durumu ile karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmadı (Tablo 9).

Tablo 8: Olguların suç işleme durumları ile anne eğitim durumlarının karşılaştırılması.

Suç İşleme Durumu	Anne Eğitimi					
	Yok		Var		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Yok	46	85.2*	8	14.8*	54	77.1**
Var	16	100.0*	-	-	16	22.9**
Toplam	62	88.6*	8	11.4*	70	100.0

Fisher's kesin testi: p>0.05

** Kolon yüzdesi

* Satır yüzdesi

Tablo 9: Olguların suç işleme durumları ile baba eğitimi karşılaştırılması.

Suç İşleme Durumu	Baba Eğitimi					
	Yok		Var		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Yok	33	61.1*	21	38.9*	54	77.1**
Var	13	81.2*	3	18.8*	16	22.9**
Toplam	46	65.7*	24	34.3*	70	100.0

Kikare: 1.418 p>0.05

** Kolon yüzdesi

* Satır yüzdesi

Ailelerin yaşadıkları evler, evlerin oda sayısı ve evin mülkiyet durumu araştırıldığında; % 71.4'ünün kendi evleri, % 78.6'sının müstakil tipte ve % 41.4'ünün 3 odalı olduğu öğrenildi. Evde yaşayan kişi sayısı % 67.2 oranında 6-9 arasında olup ortalaması 8.01 ± 2.84 . Evde çalışan kişi sayısı ise % 74.3 ile 2-3 arasındaydı. Olgularımızın % 94.3'ünün kardeş sayısı 3'ün üstünde idi. Ailede tek çocuk olan yoktu. % 80'i ortanca çocuktu. Anne ve babaların % 55.7'sinde sağlık problemi olduğu öğrenildi. Ailelerin % 44.3'ünde sağlık güvencesi vardı. Olgularımızdan alınan bilgiye göre; evlerine giren aylık gelir ortalaması 50-100 milyon arasında olan grup % 54.3 oranındaydı.

Evlerinde mevcut elektrikli araçlar arasında çoğunlukla televizyon, buzdolabı, çamaşır makinesi bulunmakta idi. Sadece bir olguda hiçbir elektrikli eşyanın olmadığı öğrenildi.

Olgularımızın ileriye dönük beklentileri arasında, toplumda kabul görmüş bir meslek sahibi olmak (polis, doktor, berber, iş adamı, vb.) ve çok para kazanmak vardı.

TARTIŞMA

Çalışmamızda Aydın Merkez'inde sokakta çalışan çocuk grubu olarak sadece erkekler incelenebildi. Kız çocuklarının, genel toplum yapısındaki tutuculuk nedeniyle sokağa bırakılmadıkları, çalışanların da, ailelerinin yanında onlarla birlikte pazarlarda satış yaptıkları gözlenmiştir. Yapılan çalışmalar, sokak çocuklarının çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğunu göstermektedir (4-6).

Olgularımızın yaş gruplarına bakıldığında en fazla yığılmanın 12-15 yaş arasında olduğu, özellikle de 13 yaşta doruk noktasına ulaştığı görülmüştür.

Araştırma grubumuzu oluşturan çocukların çoğunluğunun ya doğum yerleri, ya da nüfusa kayıtlı oldukları iller Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndedir. Bu oranlar, olgularımız için, iç göçün önemli bir risk faktörü olduğunu göstermektedir. 1997'de Aydın'da yapılan tekrarlayan çocuk suçluluğu araştırmasında da % 84.2 oranında iç göç olduğu belirtilmişti (7).

Sokakta çalışan çocukların genelde düşük gelirli ailelerden geldikleri, hane halkı sayısının genelde fazla olduğu, çocuk yaşta işe başlama nedenlerinin doğrudan ekonomik yetersizlik olduğu, günlük çalışma sürelerinin oldukça uzun olduğu, beslenme sorunlarının bulunduğu, kötü ve sağlıksız koşullarda çalıştıkları, sağlık sorunlarının olduğu (8-11), bizim çalışmamızda da görülmüştür.

Çalışmamızda okula gitmeyen çocuklar % 34.3 oranındadır. 8 yıllık zorunlu eğitimin uygulamaya başlaması nedeniyle, çocuklar okula devam edeceklerini belirtmişlerse de, bu konuda ailelerinin ve kendilerinin tutumunun ne olacağı bilinmemektedir.

Okul başarısızlığı, bir toplumsallaşma gücü olarak, okulun çocuk üzerindeki önemini yitirmesine, dolayısıyla yetersiz toplumsallaşmaya yol açar. Yetersiz toplumsallaşmanın ürünlerinden biri de suçluluk olduğuna göre, kuramsal olarak okul başarısızlığı ile suçluluk arasında anlamlı ilişkiler olması beklenir (12). Verilerimizde, suç oranının % 22.9 (16 olgu) çıkmasına, okul gitmemenin ve okula giden grupta da başarı durumunun oldukça yüksek bir oranda düşük çıkmasının etkin olduğunu saptadık. Bu nedenle 8 yıllık zorunlu eğitimin çocuklar üzerinde koruyucu bir etki göstereceği kanaatindeyiz.

İlik ve Türkmen'in (1994) İstanbul'daki çalışan çocuklar üzerinde yaptığı bir araştırmada, çocuklar arasında sigara kullanımının yaygın olmakla birlikte alkol ve kumar alışkanlığının yerleşik alışkanlık olmadığı saptanmıştır (13). Bizim çalışmamızda da aynı sonuç çıkmıştır.

Yanlarında kesici alet bulundurma oranı çocuklar arasında % 12.9 oranındaydı. Sokakta çalışan bu çocukların şiddet, fiziksel ve cinsel istismar, başkaları tarafından suç işlemeye zorlanma, yanma-yaralanma, kaçırılma, öldürülme gibi pek çok tehlike ile karşı karşıya olmaları (14-16) nedeniyle kendilerini korumak amacıyla bu aletleri taşıdıkları öğrenilmiştir.

Sokakta çalışan çocuklar, en fazla ayakkabı boyacılığı işini yapmaktadırlar. Bunun çocuklar arasında popüler olmasının nedenleri; patronlarının olmaması, istedikleri yerde dolaşma özgürlüklerinin olması, maliyet ucuzluğu, satış olmayınca bozulacak bir maddenin bulunmaması, aletlerin taşınmasının kolay olması olarak bulunmuştur. Zeytinoglu'nun (1994) İzmir'de sokakta çalışan çocuklar üzerinde yaptığı çalışmada da ilk sırayı ayakkabı boyacılığı almıştır (17).

Olgularımızın hepsi kazandıkları tüm parayı ailelerine vermekteydi. Bu, çocukların aileleri tarafından ekonomik olarak istismar edildiğini gösteren önemli bir veridir. Ancak, bu miktarın, tek başına aile ekonomisine önemli bir katkıda bulunabilecek kadar fazla olmadığı altı çizilmesi gereken bir bulgudur.

Evi terk etme çocuklarımız arasında % 18.6 (13 olgu) oranında olup, bu oran oldukça yüksektir. Terk etme nedenleri arasında ilk sırayı, aile fertleri ile çatışma-özelliikle baba ve ağabey- almaktadır. Evi terk eden 13 olgudan 8'inin sokaklarda sabahlaması ise, bu çocukların ileride sokak çocuğu olmaya aday olduklarını göstermektedir.

1991-1993 tarihleri arasında İzmir Çocuk Mahkemesi'nde davaları sonuçlanan çocuklarda % 68.8, 1989-1994 tarihleri arasında Ankara Çocuk Mahkemesi'nde davaları sonuçlanan çocuklarda % 69.7 ile en çok görülen suç türü hırsızlık olarak saptanmıştır (18,19). Ülkemizde yapılan diğer çalışmalarda da hırsızlık, Aydın'da % 69.8, Erzurum'da % 38.3, Elazığ'da % 44.7, Bursa'da % 67.7, Sivas'da % 42.4, Antalya'da % 67.1, Trabzon'da % 75.6, İzmir'de % 62.3, Adana'da % 64.1 oranlarında bulunmuştur (6,7,9,10,20-24). Bizim çalışmamızda da suça katılım oranının % 22.9 olması, hırsızlığın ilk sırada yer alması, 16 suç işleyen olgu arasında 14 olgunun hırsızlık yapması, sokakta çalışan çocuklar arasında çok yüksek bir oran olarak değerlendirilmiştir.

Yine ülkemizde yapılan çalışmalarda en çok suç 14 yaşında işlenmiştir. Adana'da % 29.6, Elazığ'da % 32.6, Bursa'da % 32.9, Antalya'da % 40.4 oranındadır (6,9,10,22). Bizim verilerimizde de aynı sonuç çıkmıştır.

Yapılan bir araştırmada, suça itilmiş çocukların, daha çok düşük eğitim düzeyinde oldukları, herhangi bir arkadaş grubuyla ilişki kuramadıkları ve toplum dışına itilmiş oldukları vurgulanmaktadır (25). Bizim çalışmamızda, olgularımızın hemen hemen hepsi birbirleriyle akraba veya arkadaşlardı. Başka bir çevre ile iletişim kuruyorlardı. Suç işlemiş ve işlememiş çocuklar aynı ortamda çalışıyor, aynı çevrede yaşıyor ve aynı kaderi paylaşıyorlardı.

Çalışmamızda fiziksel istismar oranı % 54.3 olup çok yüksektir. Polat; aile içi disiplinin çocuk suçluluğunda etkin bir faktör olduğunu, suçlu çocukların ailelerindeki disiplinsizliğin, suçlu olmayan gruba göre daha sık görüldüğüne dikkat çekmiştir. Polat'ın araştırmalarına göre; çocuk istismarının Türkiye'de çok yoğun görülmesindeki faktörlerden birisi de, ülke nüfusunun % 41 gibi yarısına yakını, 0-18 yaş grubu çocukların oluşturmasıdır. Ülke nüfusunun yaklaşık üçte biri 15 yaşın altındadır. Bu açıdan çocuğa dayak atmanın yadınanmadığı, disiplin yöntemi olarak dayanın geleneksel yöntem olarak evlerde ve okullarda uygulanması yüzünden, çocuk istismarının görülme oranı çok yüksek yüzdeye ulaşmaktadır (26).

Çocukların suça yönelmesine etki eden faktörlerden biri de ailenin sosyo-ekonomik yapısıdır. Çocuk suçluların, ailelerinin ekonomik durumu ile ilgili araştırmalarda, bu çocukların genel olarak ekonomik düzeyleri düşük olan ailelerden geldikleri ortaya çıkmıştır. Alt gelir düzeyindeki ailelerin, çocukları üzerindeki kontrolü diğer tabakaların çocuklarına oranla daha zayıftır. Yine bu çocukların suçluluğu, daha çok yetişme koşullarından kaynaklanır (27). Olgularımız da düşük gelirli ailelerden gelmektedirler.

1990 yılında yapılan istatistiklere göre; Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki erkek popülasyonda okur-yazar olmayan % 20.9, okur-yazar % 79.1, kadın popülasyonda okur-yazar olmayan % 48.3, okur-yazar % 51.7, Ege Bölgesi'ndeki erkek popülasyonda okur-yazar olmayan % 9.1, okur-yazar % 90.9, kadın popülasyonda okur-yazar olmayan % 23.3, okur-yazar % 76.7 oranlarındadır (28). Bizim sonuçlarımız da, tüm bölgelerle karşılaştırıldığında eğitimsiz anne-baba oranları oldukça yüksektir. Özellikle anne eğitimsizliğindeki çarpıcı yükseklik, sokakta çalışan ve suç işleyen çocuklar için bir risk faktörüdür. Araştırmamızı Aydın'da yapmış olmamıza rağmen olgularımızın Doğu ve Güneydoğu Anadolu kökenli olmasının yanında, ailede özellikle annedeki eğitimsizliğin ne kadar önemli olduğu da dikkat çekicidir.

Yapılan bir başka çalışmada, suç işleyen çocukların

annelerinin % 76.6'nın, babalarının % 40.7'inin hiç eğitim almamış oldukları, bu durumun ülke standartlarının altında kaldığı belirtilmiştir (29). Bizim sonuçlarımız da bu verilerle benzerdir. Tek farkı, olgularımızın, hepsinin suçlu çocuklardan oluşmamasıdır.

Ailelerin yaşadıkları mekana gelince, yüksek bir oranda kendi evlerinde oturuyor olmaları ve müstakil yapıda ikamet etmeleri çalışmanın bir diğer ilginç sonucudur. Göç sonucu doğudan gelip yerleşen aileler öncelikle başlarını sokacak bir ev sahibi olmuşlar ve daha önce yaşadıkları evler gibi özellikle tek katlı müstakil yapıları tercih etmişlerdir. Ancak hane halkı sayısının 6-9 arasında yoğunlaştığı grubumuzda, evdeki oda sayısının genellikle 2-3 olması, bize gösteriyor ki çocukların kendilerine ait bir odaları olmadığı gibi, kardeş sayısının % 94.3 gibi çok yüksek bir oranda üç ve üçün üzerinde olması ev ortamının ne kadar sağlıklı olduğunu gözler önüne sermektedir. Yine ev halkından çalışan kişi sayısının 2-3 olması ve bu çalışanlar arasında genellikle annenin olmaması, çocuklar arasında çalışan kesimin ne kadar fazla olduğunu göstermektedir. Benzer çalışmalarda da aynı sonuçlar çıkmıştır (30,31).

Bir çalışmada, birden çok sayıda çocuklu ailelerde suç işleme oranının, en büyük çocuklarda daha yüksek oranda görüldüğü ve bunun nedeninin, büyük çocuğun daha fazla ihmal edilmesi, aşırı yüklenme ile karşı karşıya kalması, ailenin yükünü daha erken yaşlarda taşıması gibi faktörlere bağlı olduğu belirtilmiştir (12). Bizim verilerimiz ise, Yavuzer'in yaptığı araştırma sonucu ile benzer olup, ailelerinden yeterli düzeyde ilgi ve sevgi görememe olasılığının söz konusu olduğu ortanca çocuklarda suç işleme oranı yüksek çıkmıştır (3).

Sadece bir ev dışında bütün evlerde elektriğin ve elektrikle çalışan eşyaların özellikle televizyonun bulunması, evde geçen zamanlarda çocukların eğitimine katkı sağlaması mümkün bir aracın her evde olması sevindirici olmasına rağmen, medyanın bu konuda yeterli özeni göstermediği kesindir. Çocukların fiziksel, duygusal, zihinsel ve toplumsal gelişim özellikleri olumsuz etkilenmektedir.

Çocukları sokağa iten nedenler devam ettiği ve gerekli önlemler alınmadığı takdirde bugün yalnızca bu çocuklara ve ailelerine özgü gibi görülen bu sorunlar, ileride tüm toplumlar için üstesinden gelinmesi çok güç boyutlara varacak ve daha başka sorunlar ortaya çıkaracaktır. Bu çocukların sokakta çalışmalarını önlemek için köklü sosyal ve ekonomik önlemlerin alınması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Polat O. Adli Tıp. Der Kitabevi, İstanbul, 2000: 344-438.
2. Karatay A. Beyoğlu Bölgesi'nde Sokakta Çalışan Çocuklar ve Aileleri. 1. İstanbul Çocuk Kurultayı Araştırmalar Kitabı. İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999: 425-451.
3. Yavuzer H. Çocuk ve Suç. 8.Baskı. Remzi Kitabevi, İstanbul, 1996.
4. Polat O. Sokak Çocukları. Özgün Ofset Matbaacılık, İstanbul, 2002.
5. Sağır A, Aral N. Sokakta Çalışan ve Çalışmayan Çocukların Aile Bireylerini ve Aile İlişkilerini Algılama Biçimlerinin İncelenmesi. 1. İstanbul Çocuk Kurultayı Bildiriler Kitabı. İstanbul Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999: 551-559.
6. Savran B, Çekin N, Özdemir MH, Şen F. Adana'da 1994 yılında Farik-i Mümeyyizlik Muayeneleri Yapılan Olguların Değerlendirilmesi. 8.Ulusal Adli Tıp Günleri Poster Sunuları Kitabı, Antalya, 1995: 289-293.
7. Özkök MS, Katkıcı U. Tekrarlayan Çocuk Suçluluğu. Adli Tıp Bülteni, 2000; 5(3): 208-210.
8. Hancı İH, Ege B. İzmir'de Suç İşleyen Çocukların Sosyolojik Özellikleri. Adli Tıp Dergisi, 1993; 9(1-4): 3-9.
9. Dülger HE, Hancı İH, Ertürk S, Coşkunol H. 1988-1991 Yılları Arasında Suç İşledikleri İddiasıyla Elazığ'da Farik-i Mümeyyizlik Muayenesi İçin Gönderilen Çocukların Demografik Özellikleri. Adli Tıp Dergisi, 1992; 8(1-4): 131-136.
10. Çoltu A, Hancı İH., Ege B, Demirçin S. 1988-1992 Yılları Arasında Bursa'da Farik-i Mümeyyizlik Muayenesine Gönderilen Çocukların Demografik Özellikleri. 7. Adli Tıp Günleri Poster Sunuları Kitabı, Antalya, 1993: 51-58.
11. Hancı İH, Ege B. İzmir İslahevi'ndeki Hükümlü Çocukların Demografik Özellikleri. 7. Adli Tıp Günleri Poster Sunuları Kitabı, Antalya, 1993: 333-341.
12. Işıқтаç Y. Sosyolojik Açından Çocuk Suçluluğu ve Bir Hukuk Devleti Olan Türkiye'de Devletin Cezalandırma Yetisini Kullanış Biçimi. Mevzuat Dergisi, Ocak-1999; 2(13).
13. İlik B, Türkmen Z. İstanbul Sokaklarında Çalışan Çocuklar Araştırma Projesi Kitabı. İstanbul: Temmuz 1994.
14. Yates G, Mackenzie R, Pennbridge J, Cohen E. A Risk Profile Comparison of Runaway and Non-runaway Youth. American Journal of Public Health, 1988; 78: 820-821.
15. Bao WN, Whitbeck LB, Hoyt DR. Abuse, Support and Depression Among Homeless and Runaway Adolescents. Journal of Health and Social Behavior, 2000; 41(4): 408-420.
16. Smart RG, Walsh GW. Predictors of Depression In Streteth Youth. Adolescence, 1993; 28(109): 41-53.
17. Zeytinoğlu S. Sokakta Çalışan ve/veya Yaşayan Çocuklar: Sınıflandırmalar, Araştırmalar, Bazı Öneriler. İstanbul: Wald Yayını, 1994.
18. Hancı İH, Aktaş EÖ. İzmir Çocuk Mahkemesi'nde Davaları Sonuçlanan Çocukların Demografik Özellikleri: 1991-1993. Adli Tıp Dergisi, 1994; 10(1-4): 29-35.
19. Kendi İÖ, Hancı İ H. 1989-1994 Yılları Arasında Ankara Çocuk Mahkemesi'nde Davaları Sonuçlanan Çocukların Demografik Özellikleri. Adli Tıp Dergisi, 1996; 12(1-4): 81-86.
20. Kök AN, Öztürk S, Arısoy Y, Çakmak MA. Çocuk Suçları ve Farik-i Mümeyyizlik. III.Ulusal Halk Sağlığı Günleri Kayseri, 5-7 Mayıs 1993.
21. Akyüz G, Beyaztaş FY, Kuğu N, Analan E, Doğan O. Suç İşledikleri İddiasıyla Muayeneye Gönderilen Çocuk ve Ergenlerde Sosyodemografik ve Klinik Özelliklerin Değerlendirilmesi. Adli Tıp Bülteni, 2000; 5(2): 70-75.
22. Karagöz YM. Antalya'da Çocuk Suçluluğu. 8. Adli Tıp Günleri Poster Sunuları Kitabı, Antalya, 1993: 155-160.
23. Gürpınar S, Hancı İH, Aktaş EÜ. Trabzon'da Çocuk Suçluluğu. Karadeniz Tıp Dergisi, 1994; 7(1): 39-41.
24. Hancı İH., Ege B, Ertürk S. Adli Tıbbı Farik-i Mümeyyizlik Muayenesi İçin Gönderilen Çocukların Demografik Özellikleri. Adli Tıp Dergisi, 1991; 7:103-109.
25. Tüzün B. İstanbul İlinde Suça İtilmiş Çocuklar Konusunda Yapılan Çalışmaların Genel Bir Değerlendirilmesi. 1. İstanbul Çocuk Kurultayı Araştırmalar Kitabı. İstanbul: İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları, 1999; 319-328.
26. Polat O. Çocuk ve Şiddet. Der Yayınları, İstanbul, 2001; 1.
27. İçli TG. Kriminoloji. Ankara: Semih Ofset Matbaacılık, 2001; 221-280.
28. Devlet İstatistik Enstitüsü Hane Halkı İşgücü Anketi, 1990.
29. Zeytinoğlu S. Sokakta Çalışan Çocuklar ve Sokak Çocukları. Çocukların Kötü Muameleden Korunması 1. Ulusal Kongresi, Ankara, 1991.
30. Hancı İH. Çocuk Suçluluğu: Aile ve Eğitim Etkisi. 7. Adli Tıp Günleri Poster Sunuları Kitabı, Antalya, 1993; 199-209.
31. Karagöz YM., Karagöz(Demirçin) S. Çocuk Suçluluğu ve Ailenin Sosyo-Ekonomik Kültürel Düzeyi: Bir Anket Çalışması. 8. Adli Tıp Günleri Poster Sunuları Kitabı, Antalya, 1993; 161-166.

Yazışma Adresi:

Uzm. Dr. Özlem EREL

Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Adli Tıp Anabilim Dalı, Aydın